

מיר מינגונון = החושך

ישראל. בראש הלוחמים לטיהור היה השבועון המסויים. איסר הקטן, הצל של דויד בן-גוריון, גייס את הכוללת הפוליטית כדי לחסום בהעולם הזה. הוא עמד מאחורי "שורת המגויינים" שעזרה לעמוד בן-גוריון במשפטו נגד שורת המתנדבים. הוא אשר סיפק חומרי-המצצה לשבועון-הרפשי רימון. שמומן מקרנות סודיות ואשר כל מטרתו היתה להשמיע את העולם הזה ולחסל את מעמדו הציבורי. מעל דפי רימון פורסם חומר מודיעיני-כביכול, שכנתו היתה להעליל על עורכי השבועון המסויים כאילו הם מרגלים.

נעשו נסיונות לתאר את העולם הזה כגרעין של מחתרת. סוכני הש"ב חטפו את הכתב הראשי של השבועון, אלי תבור, במאמץ לסחוט ממנו הודאה מפוברקת בכיתו זה. ההשתוללות הזאת פעלה ככומר-מרגל. במקום להשחיר את פני העולם הזה, השחירו ההשמצות האלה את פני מנגנון החושך. גיוס המנגנון הבטחוני-כביכול להגנה על בנו של ראש הממשלה יצר את אחד הבקיעים הראשונים בחומה של קדושת הבטחון המזוייף. חומה שקועקעה על-ידי הגילויים המחרדים של קנוניות, זיופים ושקרים במערכת הבטחון, אשר יצאו לאור עם פרוץ פרשת לבון בשנת 1961.

אולם לא רק למען בנו של הבוס ניסה איסר הקטן להתנגש בחריות הדמוקרטיות ולפגוע בגופים ציבוריים על-ידי גיוס מנגנון ממלכתי חשאי. גם כאשר פורסם העולם הזה את סידרת הגילויים שלו על השחיתות בעיריית חיפה, באמצע 1955, חשף הש"ב את פרצופו האמיתי. יומיים לפני שהוטלה הצצה (שלא התפרצה) במערכת העולם הזה, ולאחר מכן הצצה (שאמנם התפרצה) בדפוס ישראל, בו נדפס או העולם הזה, קיבלה המערכת אזהרה טלפונית על העומד להתרחש, מפי מודיע. מודיע זה היה אז, והינו כיום, אישיות מרכזית וחיונית של המישטר, וזהותה נשמרת בסוד כמנס. אותה ידיעה הועברה גם לש"ב, הממונה כביכול על מניעת טרור במדינה.

אך במקום להפקיד שמירה אינטנסיבית מטעם הש"ב על המערכת, הוסרה ליומיים השמירה שמשטרת ישראל סיפקה אז לעורכי העולם הזה ולמשדרי המערכת. רק אחרי שהטרוריסטים האלמונים, מפניהם הוזהר השרות של איסר הקטן, ביצעו את פעולתם, הוחזרו השוטרים למישמרתם.

ה יתה זו תקופת השיא של השתוללות מנגנון החושך. ההשתוללות לא עזרה: המפקח הכללי של משטרת ישראל, יחזקאל סהר, הוקע על-ידי בית-המשפט כשקרן, עמוס בן-גוריון נאלץ להתפטר, הציבור למד להכיר את מנגנון החושך, והמפלגות החלו מתעוררות סוף-סוף מן הנרדמה הבטחונית ולדרוש מידה מינימלית של פיקוח דמוקרטי על הכוללת הפוליטית. גם יורשו של איסר הקטן כראש הש"ב נאלץ להתפטר.

אולם כל הדברים האלה לא שינו את מהותה של הכוללת הזאת. היא ממשיכה עד היום להתקיים ולפעול, להטמין מכשירי האזנה ולהאזין לשחות טלפונית של מתנגדי המישטר. במערכת הבחירות הנוכחית, מורגשת פעילות זו היטב, אם כי חודה הגס והגלוי ביותר מופנה נגד האזרחים הערביים.

אל מציאות זו החזיר לוי אשכול את איסר הקטן. הראל המינוי בא מייד אחרי שמושה דיין הודיע על הצטרפותו לרפ"י, ולא במיקרה. כי למשה דיין נותרה זיקה אישית חזקה אל חלק מסויים מן המנגנון הבטחוני, עוד מימי היותו רמטכ"ל. חבריו של דיין אמרו, עם היחידע מינויו החדש של איסר הקטן, כי המינוי בא לנטרל את תוצאותיה של זיקה זו. אנשי אשכול לא הכחישו זאת. הם רק טענו, כי קיים גורם שיקול מקצועי חשוב יותר: אשכול אינו יכול לחתר על כשרון מודיעיני כה גדול כמו איסר הראל. מה עוד, שבכל-כשרון זה שרף סופית את הגשרים אל מחנהו של דויד בן-גוריון.

השריפה הדראמטית נבעה מחילוקי-הדעות בין הראל לבין שמעון פרס, בפרשת המדענים הגרמניים. כיום ברור, כי דווקא הערכתו של פרס היתה הנכונה. שכן המדענים הגרמניים רק סיבכו את גמאל עבד-אל-נאצר בהרפתקה יקרה וכושלת. מצרים הוציאה הון עתק על ייצור טיל פגום ועל ייצור מטוס-קרב בלתי-יעיל. שני מוצרים אלה מסכנים את בטחונה של ישראל הרבה פחות מן הנשק שמצרים יכלה לקנות בכסף זה בשוק הנשק העולמי.

את הנימוקים האלה העלו פרס ועמיתיו, כל עוד ישבו בממשלת אשכול, כדי למנוע את שיבתו של הראל לשרות המדינה. נימוק אחר: איסר הראל אף נכשל בהערכת אחרת, ערב הפינוי מסיני, כאשר מסר לבן-גוריון כי טילים סובייטים הגיעו כבר לחלב שבסוריה, הדבר הוכח לאחר מכן כבלתי-נכון, אבל הוא השפיע את השפעתו על ההחלטה לסגת מסיני, אותם האנשים, שלמענם עבד איסר הראל, ושהפכו בן-לילה ליריביו, הצביעו על סיבות נוספות מדוע אין להחזירו לעמדת-כוח. בין השאר: העובדות שנחשפו לראשונה על-ידי העולם הזה, על הצורה בה גייס הממונה את העתונות הישראלית כדי לכון ולהסית את דעת-הקהל בישראל ובחול. כי לאיסר הראל היה כמעט בכל עתון איש משלו - אותו היה מסייע, במיקרה הצורך, למקומות שונים בעולם. את העתונאים האלה היה מגייס גם לצורכי מערכותיו הפנימיות. האיש שיצר את האגדה כי מעולם לא העניק ראיון לעתונאי, נהג להיפגש לעתים קרובות עם העתונאים שלו, ודרכם ניהל מערכות ציבוריות. מלבד פרשת המדענים הגרמניים הוא עשה זאת, בצורה בולטת, בפרשת מצערו של אהרן ("אהרונצ'יק") כהן.

הממונה הכליכול דיבר אז עם עתונאים, השמיע באוזניהם את מנהיג מפ"ם, והתפאר כי אדם שהובא למשפט על-פי הנחיות הש"ב לא יצא מעולם וכאי במשפט.

אגו

הדוקרמיה

הגדול

ה ראשונים המתריעים עתה על צדדים אלה בקאריירה ובשיטות-הפעולה של איסר הראל הם אותם האנשים שעקבו מקרוב אחרי פעולות אלה. איסר הראל היה נשאר נאמן למחשבות ולקו המדיני של דויד בן-גוריון. אבל מכיון שהוא התייצב נגד האיש בן-גוריון, ונגד המפלגה שהקים, יצאו חוצץ נגדו בן-גוריון ואנשיו.

דבר זה חייב לספק מוון למחשבה רצינית. אם אבירי-הדמוקרטיה, מסוגם של שמעון פרס ומיכאל גולן, מטיחים בפני איסר הראל כי הוא עלול לפגוע בדפוסים הדמוקרטיים, אומר הדבר הרבה. כי הם מומחים בשטח הזה.

אבל המינוי חייב לשמש מוון למחשבה נוספת: האם הצבתו של איסר הלפרין בעמדת כוח כה מכרעת אינה מגלה גם לאיוה כיתו מועדות פניו של מיסטר לוי אשכול?

הנמוכה היא התופעה החיצונית הבולטת ביותר שלו: הוא מגיע בסך הכל לגובה של 1.57 מטר.

ת קופה זו גם עזרה לעצב סופית את היחסים בין הלפרין - שהחליף כעבור זמן את שמו להראל - לבין דויד בן-גוריון. הרקע לא היה בטחוני, שכן בכך עסק המודיעין הצבאי. גם לא מודיעין-חץ, שכן בכך עסקה השלוחה שהיתה נתונה לפיקודו של ראובן שילוח המנוח. איסר הלפרין היה אחראי לכוללת הפוליטית של דויד בן-גוריון. הוא נתבקש להקים את המשטרה הפוליטית החשאית הראשונה במדינה, שתפקידה הוגדר כעיקוב וטיפול ב"אלמנטים חשודים" בפנים המדינה: מחתרות, זרים, מפלגות יריבות. את השרות הזה הקים הלפרין ופעילותם עטופה בסוד אפילו לגבי שרותי המודיעין והבטחון האחרים. הוא דיווח ישירות לבוס.

המיבצע שכבש את ליבו של דויד בן-גוריון היה קשור באונייה אלטלינה. כאשר הגיעה אוניית-הנשק של אצ"ל אל חוף תל-אביב, ודויד בן-גוריון יצחה על הארגון הצבאי הלאומי למסור אותה ואת הנשק שבה לידי יחידות צה"ל שהתייצבו מולה, הודיע מפקד האונייה שלא ירשה לחיילים לעלות על האונייה. אם יעלו - איים - תתפוצץ האונייה ותהרוס את מחצית תל-אביב עמה. הוא הודיע, כי האונייה נושאת כמות אדירה של חומר-נפץ, וכי כבר חוברת הצצה אל המיטען הזה.

היה זה איום רציני ביותר. תושביה החתיקים של תל-אביב יזכרו את חוליות החיילים ושליחי ההגנה שעברו מבית לבית ברחובות הירקון ובני-ההוד, באותו יום של קיץ 1948, והורו להם להשאיר את חלונותיהם פתוחים, פן יתפוצצו השמשות. היתה זו הכנה למיקרה שאמנם יופעל המיטען ההרסני שבבטן אלטלינה.

כאן בא לעזרת בן-גוריון ראש הש"י של תל-אביב. הוא שלח שלושה חבלנים של הש"י לבדוק את המצב באונייה. החבלנים יצאו בשחיה לאלטלינה, ובחסות התוהו-והוה ששרר על סיפונה הצליחו לערוך בדיקה מהירה של המצב. הם גילו כי לא היה שום חומר-נפץ באלטלינה. ועל כן לא חוברת שום פצצה אליו, ולא היתה צפויה שום התפוצצות. איסר הקטן הודיע לבן-גוריון, כי איומי אצ"ל הם בלוף - וכעבור דקות נתן שר הבטחון פקודה ליחידת צה"ל לפתוח באש על האונייה. בכמה פגזי תותח, שאיש לא העז לירות אותם עד לאותו רגע, טובעה אלטלינה. דויד בן-גוריון רואה, עד היום, ביריות אלה אחת מנקודת-השיא החשובות ביותר בקאריירה שלו ובתולדות המדינה. על כן גם ראה באיש חושף את הבלוף דמות חיונית ונשגבה.

אסור

להזכיר

שקיים ש"ב

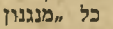

ה בולשת הפוליטית של איסר הלפרין זכתה לכינוי פאטריוטי מכובד: שרות הבטחון הפנימי. או, בקיצור, ש"ב. בתיקו מסתה של ריגול-נגדי וגילוי מחתרות, עסקה בולשת זו בכמה מה הפרשיות הסרוחות ביותר בחיים הציבוריים של המדינה. היו אלה שליחיה אשר טמנו מכשירי-האזנה בשולחן-העבודה של מנהיג מפ"ם, מאיר יערי. הם אשר בלשו אחרי מנהיגים של הצינונים-הכללים והקומוניסטים. הם אשר פעלו מאחורי הקלעים של המחתרת המשוגה שנקראה "מחתרת ציפנין". עד היום גם לא הוסבר מה בדיוק היה חלקה של בולשת זו בפרשת קסטנר, שהסתיימה עם רציחתו של האיש אשר ידע סודות כה רבים על התנהגות ראשי הישוב בימי השואה ואחריהם.

גורם אחד בלבד במדינה ניסה, כבר אז, לחשוף את דמותה האמיתית של הכוללת הפוליטית של דויד בן-גוריון. היה זה העולם הזה. אולם באותן שנים, כאשר המפלגות הציוניות, ללא יוצאת מן הכלל, לכל בעלת מדינה מוסד שנקרא שרות הבטחון, או ש"ב, בקדושת המלה "בטחון", אסור היה אפילו לפרסם את העובדה שקיימת בולשת פוליטית מסוג זה. אסור היה להפיס מעל גבי עתון בישראל את האותיות ש"ב.

כאשר עשה זאת העולם הזה, בשיא אחת ההתנקשויות נגדו, הצהיר ראש הממשלה דאז, משה שרת, מעל במת הכנסת, כי אין בכלל במדינה מוסד שנקרא שרות הבטחון, או ש"ב. העולם הזה נאלץ באותן השנים להשתמש במונח שהוא הטביע: "מנגנון החושך". בזאת נעשה עול כלשהו לאותם שרותים החשאים, שעסקו בענייני בטחון ומודיעין טהורים. אבל כדי לחפות על קיומה ומעשייה של הכוללת הפוליטית, לא היה איכפת לדויד בן-גוריון ולאיסר הלפרין להכחיש את אותם השרותים ברפשי שהם יצרו.

בולשת זו נשארה על כנה גם אחרי שאיסר הקטן הועבר מן הפיקוד הישיר עליה. בשנת 1953, עם פרישת ראובן שילוח מראשות "המוסד", שעסק במודיעין חוץ, נמסר תפקיד זה להלפרין. באותה הזדמנות אף נערכה התארגנות-חדשה של כל השרותים החשאיים, עד אז היה קיים תיאום רופף-במיקוד החושך. לא חזל איסר הקטן לתת הנחיות לבולשת כראש המוסד, גם בתפקיד "המתאם". עם מינויו של הלפרין, נוצר בשבילו גם תואר חוש: "הממונה על שרותי הבטחון". בתפקיד זה היה הבוס המוחלט על כל "מנגנון החושך".

הם אלה היודעים מה בדיוק היה תפקידו של איסר הקטן עד 1953, כאשר פיקד ישירות על הכוללת הפוליטית, נוטים מדי פעם לקבל את ההסבר, כי אחרי תקופה זו הוא נעשה טהור. כי מאותה שנה שוב לא התעסק בבילוש פוליטי, או בפעולות פסולות נגד גופים ציבוריים. במידה שנעשו פעולות מסוג זה לאחר מכן, נרמו לאותם אנשים, הרי שיצאת אותם משידה את מקומו של איסר כראש הש"ב הפנימי, גבר בה קומה ויפה-תואר, שפרש בינתיים משרות המדינה ואשר אסור עד היום לפרסם את שמו. פירוש הטענה הזאת: לא האיש קבע את דמות השרות וסוג הפעולות, אלא עצם התפקיד חייב את הפעולות האלה וקבע את מהלכיהן ואת דמותו הציבורית של האיש. אלא שגם אחרי שהועבר לתפקידו החושך, "הטהור", לא חזל איסר הקטן לתת הנחיות לבולשת הפוליטית, ולירשו יסודית-תואר. בכמה מיקרים, אף עסק איסר אישית במיבצעים פסולים, גם אחרי התמנותו כ"ממונה".

המיקרים הבולטים ביותר נגעו להעולם הזה. ב"ש" 1955-1956, בשיא פרשת עמוס בן-גוריון, נחלץ הממונה אישית למערכת נגד אלה שדרשו את טיהור הצמרת המושחתת של משטרת

• גילוי שהתעצב במיקצת את צה"ל; שכן שרר אז מסחור חמור בחומר-נפץ בצבא. והתחלף - שנקרא שרית - אשר הומצא על-ידי מדענים במכון ויצמן, לא היה מהימן.